

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: ju.L2@regeringskansliet.se

2023-11-06

Er ref: Ju2023-01643

FF ref: 2023/22

Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning (SOU 2023:38)

Finansbolagens Förening var tidigt engagerad i diskussionen om åtgärder mot överskuldsättning och har i olika sammanhang lämnat förslag på åtgärder mot riskfylld kreditgivning. Föreningen välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på utredningens förslag.

En av utgångspunkterna i arbetet mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning bör enligt föreningen vara insikten att möjligheten att nyttja krediter av olika slag är viktig, inte minst för den enskilde med begränsade resurser. Regleringar som stramar åt kreditgivning bör anpassas så att de träffar just de företeelser — överskuldsättning — som framstår som angeläget att motverka och inte generellt minskar möjligheterna att erhålla kredit för den som redan i utgångsläget har svårt att få lån och redan betalar högre ränta på grund av sämre kreditvärdighet/högre risk.

Föreningen gavs inte möjlighet att medverka med en expert i utredningen, varför kategorin finansiella institut, som representerar en ansenlig andel av kreditgivningen (bl.a. fordonsfinansieringen) till konsumenter i Sverige, inte varit representerad. En sådan medverkan hade kunnat bidra med andra perspektiv från de stora finansiella institut som inte står under tillsyn. Några av dessa perspektiv återfinns nedan tillsammans med synpunkter på utredningens förslag.

Sammanfattning

- Finansbolagen förordar ett statligt kreditregister (Skri-register) i Skatteverkets regi.
- Registret bör i huvudsak innehålla dels uppgifter som redan rapporteras idag inom den s.k. inre kretsen, delskompletteras med uppgifter från statliga källor som behövs för kreditbedömningar, exempelvis skulder till det offentliga inklusive CSN-skulder. Därtill bör uppgift om borgensåtaganden ingå. Ostridiga inkassoskulder som ger en tidig indikation på betalningsproblem likaså.
- Om ett enhetligt konsumentskydd ska uppnås är det nödvändigt att finansiella institut tillåts ingå i kretsen som rapporterar och kan ta del av registret.

- Prisregleringar bör införas med stor försiktighet. Finansbolagen förordar att dagens reglering kring högkostnadskrediter behålls så att regleringen inriktas på problemområdet överskuldssättning och blir mer proportionell. Definitionen av högkostnadskrediter kan ändras från dagens tak på 40 procent + referensräntan till ett tak på 30 procent + referensräntan. Tröskeln kan ändras från dagens 30 procent effektiv ränta till 20 procent + referensräntan. Ytterligare sänkning är inte motiverad.
- Finansbolagen avstyrker alla förslag om avgifts- och prisregleringar utöver sänkningen av intervallet för högkostnadskrediter.
- Finansbolagen anser att förslaget om en ändrad avräkningsordning inte är tillräckligt väl underbyggt för att genomföras.
- Utredningen saknar förslag som förbättrar kreditprövningen genom tillgång till aktuella inkomstuppgifter från den månatliga arbetsgivardeklarationen.

Synpunkter på utredningens förslag och bedömningar

8.7.1 – 8.7.3 Marknadsföring av krediter

Utredningens bedömning: Marknadsföringen av krediter är omfattande och många gånger är den inte måttfull. Det kan därför finnas anledning att förtydliga bestämmelsen om måttfullhet i konsumentkreditlagen. Även vissa ytterligare begränsningar av marknadsföringen av krediter kan behöva övervägas för att öka konsumentskyddet. Det bör dock inte införas ett krav på att näringsidkare ska iakta särskild måttfullhet vid marknadsföring av krediter.

Måttfullhetsbestämmelsen i konsumentkreditlagen ska förtydligas. Det ska framgå att marknadsföring av krediter ska vara måttfull. Bestämmelsen ska också förtydligas på så sätt att den exemplifierar några krav som ska ställas på marknadsföringen för att den ska anses vara måttfull. I kravet på måttfullhet ligger att marknadsföring av krediter inte får vara påträngande eller locka konsumenten till att fatta oöverlagda beslut. Det innebär också att marknadsföringen ska vara saklig, balanserad och neutral.

Finansbolagen delar utredningens bedömning att ett krav på särskild måttfullhet inte är motiverat.

Finansbolagen delar även bedömningen att marknadsföringen av krediter ska vara måttfull, vilket gäller redan idag. Det finns därmed redan idag legala förutsättningar för Konsumentverket att utöva tillsyn och föra talan mot näringsidkare som inte följer kravet på måttfullhet. Föreslagna förtydliganden kan möjligen underlätta bedömningarna men i grunden är det riktade insatser mot de fåtal aktörer som inte följer måttfullhetskravet som krävs. Därigenom skapas också vägledande praxis till stöd för tillämpningen.

8.7.4 En särskild upplysning vid marknadsföring av alla krediter ska införas

Utredningens förslag: En särskild upplysning ska lämnas vid marknadsföring av alla krediter enligt konsumentkreditlagen. Vid marknadsföring av vissa kreditköp och räntefria kontokrediter behöver upplysningen dock inte lämnas. Upplysningen ska lämnas samtidigt som informationen i 7 § konsumentkreditlagen lämnas, dvs. när ett kreditavtal marknadsförs. Upplysningen ska innehålla information om att det medför kostnader för konsumenten att teckna en kredit. Det ska anges: "Att låna kostar pengar".

Upplysningen ska dessutom innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor. Om den särskilda upplysningen inte lämnas, ska det vara möjligt att ingripa enligt marknadsföringslagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i upplysningen och om hur den ska lämnas i marknadsföringen.

Finansbolagen avstyrker förslaget eftersom tillämpningsområdet är generellt trots att förslaget motiveras av att en konsument kan ha svårt att se alternativ till att skuldsätta sig och därför accepterar kreditavtal med höga räntor eller långa löptider (t.ex. högkostnadskrediter enligt nuvarande regler). Undantagen är allt för begränsade. I motiven till förslaget sammanblandas krediter, något i grunden positivt och samhällsnyttigt, på ett tendensiöst sätt med företeelser som spel, tobak och alkoholdrycker, vilket ger en felaktig bild av konsumentkrediter i allmänhet. Evidensen är svag för att den breda åtgärden som omfattar flertalet krediter skulle vara effektiv. Det blir i stället närmast urvattnande. Formuleringen "att låna kostar pengar" framstår som tämligen trivial och verkningslös.

Finansbolagen är dock i grunden positiva till att information till konsumenter utformas på ett kortfattat sätt som konsumenter enkelt kan ta till sig. Lagstiftaren har all anledning att undvika så kallad "information overload" som inte fungerar. Finansbolagen har tidigare ställt sig positiv till en varningsmärkning specifikt av högkostnadskrediter eftersom den var enkel, tydlig och begränsad till sin omfattning.

8.7.5 Behöver konsumentkreditlagen förtydligas i fråga om vilka som ska omfattas av lagen?

Utredningens bedömning: Begreppet näringsidkare i konsumentkreditlagen omfattar de aktörer som i dag marknadsför krediter. Vi bedömer att det inte behöver göras något förtydligande i lagen om det.

Finansbolagen delar bedömningen att det inte behöver göras något förtydligande av att begreppet näringsidkare i konsumentkreditlagen omfattar de aktörer som marknadsför krediter.

8.7.6 Ett krav på utformningen av ersättningsystem ska införas

Utredningens förslag: I lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter ska det införas en ny bestämmelse som reglerar utformningen av kreditgivares och kreditförmedlares system för ersättning till sin personal. Kreditgivares och kreditförmedlares system för ersättning till personal som sätter samman, erbjuder, beviljar eller förmedlar konsumentkrediter eller ger råd om konsumentkrediter, inklusive de som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar skyldigheterna enligt kravet på sundhet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela närmare föreskrifter om en kreditgivares eller kreditförmedlares ersättningssystem.

Finansbolagen ser positivt på en mer likformig reglering när det gäller ersättningsystem varför förslaget tillstyrks. Finansbolagen medverkar och bidrar gärna med synpunkter i ett kommande föreskriftsarbete.

8.7.7 Bår det införas ett förbud mot telefonförsäljning av krediter?

Utredningens bedömning: Det finns inte tillräckliga skäl för att införa ett förbud mot telefonförsäljning av krediter.

Finansbolagen delar bedömningen att det inte finns skäl att införa ett förbud mot telefonförsäljning av krediter.

9.4.1 Kreditförbudet i spellagen ska utvidgas till att omfatta tredje part

Utredningens förslag: Bestämmelsen om kreditförbud i spellagen ska utvidgas. Det ska vara förbjudet för en licenshavare eller ett spelombud att främja möjligheterna för någon annan att erbjuda eller lämna kredit för insatser i spel. Utredningens bedömning: Förslaget är en sådan teknisk föreskrift som behöver anmälas till Europeiska kommissionen.

Finansbolagen tillstyrker förslaget som förstärker det befintliga förbudet mot spel på kredit vilket är viktigt och välkommet.

10.6.2 Kraven på kreditprövningar ska förtydligas

Utredningens förslag: Kravet på kreditprövningar enligt konsumentkreditlagen ska förtydligas. När det behövs för att bedöma konsumentens kreditvärdighet ska kreditprövningen inkludera aktuella och relevanta uppgifter från en extern databas. Det ska även förtydligas att näringsidkaren alltid är skyldig att göra en kreditprövning.

Finansbolagen har i och för sig inget att erinra mot förtydliganden om att externa källor ska användas. Rent evidensmässigt är, som Finansbolagen framhållit i olika sammanhang, externa källor som databaser mer tillförlitliga än uppgifter som kommer från konsumenten själv. Det gäller särskilt den kategori kredittagare som är överskuldssatta. Men om externa källor ska användas krävs också att de faktiskt kan användas av alla som är skyldiga att göra kreditbedömningar. I det nya konsumentkreditdirektivet finns, som Finansbolagen uppmärksammat tidigare, ett mycket olyckligt och ogenomtänkt förbud mot tillgång till kreditdatabaser för kreditgivare som inte står under tillsyn (artikel 19 1a). Regleringen skapar tyvärr ett ojämnt och dåligt konsumentskydd eftersom inte alla som är skyldiga att göra en kreditbedömning kan få tillgång till samma uppgifter. Det vill säga, de uppgifter som enligt utredningens förslag ska ingå när det behövs för att bedöma kreditvärdigheten får inte användas av alla, vilket blir helt ohållbart.

Enligt Finansbolagen bör tillsynskraven för finansiella institut i det nya konsumentkreditdirektivets artikel 37 anses vara tillräckliga för att finansiella institut också ska kunna ta del av och lämna upplysningar till ett nytt kreditregister.

Frågan om krav på kreditprövningar är en av de punkter som bör samordnas med implementeringen av det nya konsumentkreditdirektivet. Detta talar för att fortsatt beredning bör ske samlat och i förlängningen att tillämpningstidpunkten också behöver vara densamma som för den svenska implementeringen av direktivet.

Tillförlitliga kreditprövningar är vad en kreditgivare har möjlighet att bidra med för att förebygga överskuldssättning och kreditförluster. Kreditprövningar med stöd av credit

scoring är idag mycket träffsäkra. Överskudsättningen beror inte främst på bristande kreditprövningar utan handlar i stället ofta om förhållanden som inträffat efter kreditprövningen och beviljande av kredit. Det kan exempelvis vara fråga om skilsmässa, arbetslöshet eller sjukdom som allvarligt försämrar betalningsförmågan. Här är offentliga skyddssystem av olika slag samt försäkringar (arbetslöshetsförsäkring, sjuk- och livförsäkringar, hemförsäkring etc.) det som kan ge skydd till den enskilde när förutsättningarna oförutsett förändras. Att upplysa om vikten av ett gott försäkringsskydd i skolan och i andra sammanhang är därför viktigt i förebyggande syfte.

När det gäller de redan överskudsatta är samhällets hjälp i form av kommunal budget- och skuldrådgivning mycket ojämnt utvecklad i olika kommuner. Det medför att många överskudsatta och s.k. evighetsgäldenärer inte får den hjälp och det stöd som krävs för att i praktiken genomföra den skuldsanering som den enskilde är berättigad till.

Effektiva och tillförlitliga kreditprövningar är beroende av tillgång till ett tillräckligt och tillförlitligt informationsunderlag. Underlaget kan förbättras genom lagändringar som ger tillgång till ytterligare (och mer aktuella och färskare) data.

I dagsläget finns uppgifter i befintliga system hos flera olika aktörer (exempelvis Skatteverket, institut som inte rapporterar idag, och inkassoföretag) som inte är tillgängliga för kreditgivaren, men som om de hade varit tillgängliga i vissa fall skulle ha medfört ett avslag på kreditansökan och därmed minskat risken för överskudsättning. Här kan nämnas tillgång till skuldbild för offentliga skulder (helst i realtid), en skuldbild (helst i realtid) från samtliga kreditgivare inklusive finansiella institut, omfrågeuppgifter (helst i realtid) från samtliga kreditgivare inklusive finansiella institut, uppgifter om obestridda skulder hos inkassoföretag och aktuell senast rapporterad månadsinkomst från Skatteverket (genom de individuella uppgifterna i skattedeklarationen från arbetsgivare).

Finansbolagen får tyvärr konstatera att utredningen inte lyckats leverera lagförslag på någon enda av dessa avgörande punkter, vilket är beklagligt.

Finansbolagen saknar också en mer öppen och framåtblickande evidens/forskningsbaserad analys kring vad som krävs från statens sida för att tillgängliggöra information och på andra sätt möjliggöra effektivare kreditprövningar, inklusive användning av AI för att göra än mer träffsäkra kreditprövningar.

10.6.3 Finns det skäl att införa en civilrättslig sanktionsregel?

Utredningens bedömning: Det finns starka skäl för att införa en civilrättslig sanktionsregel. En bristande kreditprövning kan medföra allvarliga konsekvenser för den enskilde och personer i dennes hushåll. De sanktioner som i dag kan drabba en kreditgivare som inte gör en tillräcklig kreditprövning är inte tillräckligt effektiva och påverkar inte avtal som redan har ingåtts. För att en civilrättslig sanktionsregel ska bli effektiv och inte leda till onödiga processer i domstol bör den vara enkel att tillämpa. Det förutsätter att kraven på hur en kreditprövning ska gå till också är tydliga. Det finns skäl att avvakta genomförandet av det kommande direktivet om konsumentkrediter innan en civilrättslig sanktionsregel övervägs på nytt.

Finansbolagen välkomnar att utredningen inte lämnar något förslag till en civilrättslig sanktionsregel. Utredningens bedömning att det skulle finnas starka skäl att införa en

civilrättslig sanktionsregel är inte självklar. Som även utredningen redovisar finns en rad problem med en sådan reglering. Frågan har utretts tidigare och har på goda och alltjämt giltiga grunder avförts som en inte lämplig åtgärd. Enligt Finansbolagen kommer det nya konsumentkreditdirektivet inte påverka de grundläggande invändningar som finns mot en civilrättslig sanktionsregel. Något behov att, som utredningen föreslår, pröva frågan snart igen finns inte.

Enligt gällande rätt föreligger för övrigt redan idag en möjlighet till jämkning. Grava brister i kreditprovningen kan leda till jämkning av återbetalningsskyldigheten med stöd av 36 § avtalslagen (se prop. 1991/92:83 s 108 och Högsta domstolens domskäl i NJA 1999 s 304).

Enligt Finansbolagen är det både från konsument- och effektivitetssynpunkt mer ändamålsenligt att kreditprovningar granskas från näringsrättslig utgångspunkt så att eventuella brister i en kreditgivares kreditprovningsprocesser avhjälpas generellt –till nytta för alla framtida kunder/konsumenter. För alla kreditgivare finns en inbyggd sanktion mot undermålig kreditprovning, nämligen risken för kreditförlust och stora kostnader.

11.6.2 Utformningen av det nya sänkta räntetaket

Utredningens förslag: Varken krediträntan eller dröjsmålsräntan för en kredit får per år överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen med ett tillägg av 20 procentenheter. En konsument som är i dröjsmål med betalning av en kredit ska inte vara skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

Finansbolagen tillstyrker att räntetaket även fortsättningsvis ska vara knutet till förändringar av referensräntan. Finansbolagen avstyrker däremot förslaget om ett generellt räntetak utanför det nuvarande tillämpningsområdet för så kallade högkostnadskrediter. Finansbolagen anser att särskilt generella prisregleringar ska införas med stor försiktighet och förordar i stället att nuvarande reglering för högkostnadskrediter behålls men med en justering av räntenivån till ett tak på 30 procent + referensräntan och en tröskel på 20 procent + referensräntan, över vilken högkostnadsregleringen blir tillämplig. En sådan reglering skulle bli mer träffsäker.

Den befintliga högkostnadskreditregleringen har haft en relativt god precision när det gäller att åtgärda problemet med höga kreditkostnader. En viss sänkning av intervallet kan därför antas få en god precision utan att det blir oproportionellt i förhållande till kreditgivningen generellt.

En ytterligare sänkning under 20 procents ränta + referensränta skulle vara oproportionell med de effekter det skulle få på kreditmarknaden och den ännu mer långtgående finansiella exkludering som skulle bli fallet. Redan med utredningens förslag kommer många konsumenter med lägre inkomster att helt exkluderas från kreditmarknaden. Behovet av att kunna låna pengar försvinner dock inte genom prisregleringar som leder till finansiell exkludering från den reglerade marknaden.

Det finns en uppenbar risk att det kommer uppstå en växande svart lånemarknad när vissa konsumentgrupper helt exkluderas från den reglerade marknaden. En mängd digitala kanaler i kombination med omfattande ekonomisk brottslighet med stora belopp som behöver tvättas ger en stark grogrund för en växande svart kredit-

/ockermarknad av gammalt snitt. Kontanter eller belopp kan tas emot av låntagaren som sedan betalar tillbaka till av ockraren anvisat konto. Att både få ränta och pengarna tvättade kommer vara lockande och ge incitament för framväxt av en svart lånemarknad. Enligt Finansbolagen avfärdar utredningen alltför lättvindigt de negativa konsekvenserna av finansiell exkludering av vissa konsumentgrupper.

Som framgår nedan blir behovet av undantag från det absoluta kostnadstaket också mindre eftersom det med denna probleminriktade lösning endast kommer att gälla för högkostnadskrediter.

Finansbolagen noterar att utredningen föreslår ett förbud mot dröjsmåls- eller förseningsavgifter. Som utredningen anger är frågan för närvarande föremål för prövning i HD. Avtalade dröjsmålsavgifter är motiverade av kreditgivarens kostnader för betalningsdröjsmål och liknar för övrigt de regler som staten tillämpar för t.ex. dröjsmål med återbetalning av studielån eller trängselskatt, låt vara att kommersiellt avtalade dröjsmålsavgifter som regel är betydligt lägre. Hur motiverar lagstiftaren att dröjsmålsavgifter är skäliga när de tillämpas av statliga myndigheters fordringar men oskäliga om de avtalas av en kreditgivare och på vilket sätt bidrar ett förbud mot avtalade dröjsmålsavgifter till en minskad överskuldssättning?

11.6.3 Ett tak för uppläggningsavgifter ska införas

Utredningens förslag: Ett tak för uppläggningsavgifter ska införas. Det ska gälla för alla krediter enligt konsumentkreditlagen. Bostadskrediter ska dock undantas.

Finansbolagen avstyrker förslaget eftersom det inte föreligger något visat regleringsbehov. I dag har vi en i grunden sund reglering som innebär det går att ta betalt för vad det kostar att genomföra noggranna kreditprövningar. Rättsläget är dessutom tydligt. Avgifter som överstiger kreditgivarens kostnader är inte tillåtna. Det är kreditgivaren som har bevisbördan för att avgiften motsvarar kreditgivarens kostnader för att lägga upp krediten. Det finns därmed, i motsats till vad utredningen försöker göra gällande, goda förutsättningar för Konsumentverket att rättsligt pröva om avgifter motsvaras av kreditgivarens kostnader. En prisreglering som inte tar hänsyn till faktiska kostnader och därmed ger felaktiga incitament är inte motiverad.

11.6.4 Utformningen av ett tak för uppläggningsavgifter

Utredningens förslag: En kredittagare är inte skyldig att betala en uppläggningsavgift för en kredit som är högre än en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gäller vid kreditavtalets ingående.

Finansbolagen avstyrker förslaget då något regleringsbehov inte föreligger. Den föreslagna indexerade nivån på för närvarande 525 kr framstår i och för sig inte som orimligt låg för standardiserade kreditprövningar även om det inte är säkert att full kostnadstäckning kan uppnås i alla situationer. Utrymmet för att göra mer individuella/manuella bedömningar kommer med det föreslagna taket i praktiken försvinna, vilket leder till finansiell exkludering av konsumenter där en sådan prövning (och möjligheten till ersättning för densamma) är en förutsättning för att en kredit ska kunna beviljas.

11.6.5 Ett utvidgat absolut kostnadstak ska införas

Utredningens förslag: Ett utvidgat kostnadstak ska införas i konsumentkreditlagen. Det ska inte längre gälla enbart högkostnadskrediter utan omfatta alla krediter med undantag för bostadskrediter, kontokrediter och kreditköp till låga belopp. Kostnadstaket ska benämnas ett *absolut kostnadstak*.

Finansbolagen avstyrker förslaget om ett generellt absolut kostnadstak. Finansbolagen föreslår istället att nuvarande reglering av högkostnadskrediter bibehålls med justering av nivån på tak och tröskel. I detta ligger också att det nuvarande kostnadstaket för högkostnadskrediter behålls men att begränsningen till området för högkostnads-krediter består.

Ett absolut kostnadstak skulle drabba konsumenter på ett oproportionerligt vis genom att det förhindrar refinansiering av befintliga krediter.

11.6.6 Utformningen av det absoluta kostnadstaket

Utredningens förslag: De totala kostnaderna för en kredit får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet. Kostnadstaket ska omfatta kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, finansierar återbetalning av en kredit genom att lämna konsumenten en ny kredit, ska kostnadstaket för den nya krediten omfatta kostnaderna för den befintliga krediten. Regleringen ska även gälla för någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Finansbolagen: Förslaget är inte förenligt med regleringen kring så kallade forbearance-åtgärder, bland annat avbetalningsplaner, som förutsätts kunna erbjudas enligt det nya konsumentkreditdirektivet. Det föreslagna kostnadstaket innebär nämligen att det sällan blir möjligt att erbjuda en avbetalningsplan eftersom kostnadstaket uppnås om en förlängning av krediten beviljas. Utredningen har inte lyckats hantera den regel- och intressekonflikt som uppstår. Kreditgivaren kommer med kostnadstaket generellt tvingas kräva snabbare återbetalning och utrymmet att medge en avbetalningsplan, som förutsätts kunna ges enligt direktivet, kommer i många fall inte finnas. I stället kommer kreditgivare att snabbt tvingas till betalningsförelägganden och andra rättsliga åtgärder för att säkerställa full betalning. Det kan ifrågasättas om detta ligger i konsumentens intresse.

Förslaget innehåller ett krav på att taket i vissa fall alltid ska följa med till en ny kredit. Det bygger på att kreditgivaren känner till förhållandena kring den/de kredit/-er som ska lösas. Kreditgivaren vet dock i många fall inte mer än vad konsumenten eventuellt själv uppger. Nära förbindelser gör inte nödvändigtvis någon skillnad. Det blir därmed i praktiken mycket svårt att uppfylla det föreslagna kravet.

Förslaget innehåller även ett krav på att en kreditgivare eller kreditförmedlare som erbjuder ett samlingslån ska informera om när den ursprungliga krediten närmar sig kostnadstaket. Detta för att konsumenten ska ha möjlighet att överblicka konsekvenserna av att samla krediterna. Kreditgivaren känner dock inte till om krediter hos skilda juridiska personer närmar sig kostnadstaket eller ens omfattas av regleringen, varför förslaget avstyrks.

Den föreslagna regleringen kan vidare tänkas kringgås genom att creditsökande uppger annat ändamål än att lösa befintliga krediter i syfte att beviljas en ny kredit.

Enligt Finansbolagen vore en lösning att i stället införa en informationsplikt att innan avtal ingås upplysa om att eventuellt kostnadstak inte följer med när befintliga krediter ersätts med en ny kredit.

Det förekommer att olika aktörer på marknaden anger nettoränta (efter skatteavdrag). För att undvika oklarheter kan ett klargörande av vad som avses med ränta enligt 2 § konsumentkreditlagen övervägas för att undvika att det absoluta kostnadstaket beräknas på olika sätt.

Kostnadstaket bör inte bör innefatta kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader med mera. Endast ränta och kostnader för beviljande och utnyttjande av krediten enligt den ursprungliga betalningsplanen bör ingå i kostnadstaket. Kostnader för avtalsbrott är reglerade i lag och täcker endast de omkostnader som uppstår på grund av avtalsbrottet. Avgifterna är svåra att förutse och förekommer inte i en sådan omfattning att det är motiverat att inkludera dessa i kostnadstaket.

Genom att behålla reglering kring högkostnadskrediter skulle regel- och intressekonflikten begränsas till högkostnadskrediter vilket skulle bli mer proportionellt och träffsäkert.

Finansbolagen anser att frågan om ett absolut kostnadstak är en av de punkter som bör samordnas med implementeringen av det nya konsumentkreditdirektivet. Det talar för att fortsatt beredning bör ske samlat och i förlängningen att tillämpningstidpunkten också behöver vara densamma.

11.6.7 Särskilt om vissa kredittyper som ska undantas från det absoluta kostnadstaket

Utredningens förslag: Det finns skäl att undanta vissa kredittyper från kostnadstaket. De kredittyper som ska undantas är

- krediter som avser ett kreditköp till ett belopp som inte överstiger två procent av det prisbasbelopp som gällde vid kreditavtalets ingående,
- bostadskrediter, och
- kontokrediter.

Finansbolagen avstyrker förslaget om ett generellt absolut kostnadstak utanför det nuvarande tillämpningsområdet för så kallade högkostnadskrediter. Skulle ett generellt absolut kostnadstak införas bör det förses med undantag.

Behålls nuvarande reglering för högkostnadskrediter med en justering av räntenivå från dagens till ett tak på 30 procent + referensräntan och en tröskel på 20 procent + referensräntan blir behovet av undantag från det absoluta kostnadstaket också mindre.

Finansbolagen anser att detta är en av de punkter som bör samordnas med implementeringen av det nya konsumentkreditdirektivet. Detta talar för att fortsatt beredning bör ske samlat och i förlängningen att tillämpningstidpunkten också behöver vara densamma.

11.6.8 Möjligheterna att förlänga löptiden för en kredit ska begränsas

Utredningens förslag: Det ska inte vara tillåtet för en kreditgivare att förlänga löptiden för en kredit mer än en gång, om förlängningen medför en kostnad för konsumenten. Men beviljas konsumenten en skälig avbetalningsplan för att kunna betala sin skuld, ska krediten kunna förlängas mer än en gång. Regleringen ska gälla för alla krediter i konsumentkreditlagen, utom bostadskrediter. Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, finansierar återbetalning av en kredit genom att lämna konsumenten en ny kredit, ska den nya krediten anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten. Regleringen ska även gälla för någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Finansbolagen avstyrker förslaget eftersom det har allt för långtgående och icke avsedda konsekvenser. Begränsningen att förlänga löptiden bör inte utvidgas utanför området för högkostnadskrediter.

Förslaget skulle drabba konsumenter på ett oproportionerligt sätt genom att det förhindrar refinansiering av befintliga krediter. Förslaget begränsar konkurrensen men också konsumentens möjligheter att sänka sina kreditkostnader vilket varken är önskvärt eller godtagbart.

Under alla förhållanden behöver begränsningen att förlänga löptid förenas med fler undantag om det skulle tillämpas utanför området för högkostnadskrediter.

Utredningens förslag att begränsa möjligheterna att förlänga löptiden är inte förenligt med hur avbetalningskrediter för objekt, till exempel bilar, är utformade.

Avbetalningskrediter är en väletablerad och vanlig kreditform som omgärdas av ett gott konsumentskydd enligt befintlig reglering i konsumentkreditlagen. Konsumenten är bland annat skyldig att betala 20 procent kontant (eller genom inbytesvärdet av befintligt objekt, till exempel en begagnad bil). Det skapar trygghet för konsumenten som därmed har ett betydande skydd genom att kreditbeloppet begränsas så att det bättre följer värdeminskningen för objektet som exempelvis för en ny bil i början kan vara betydande. Genom att en balans mellan kreditbeloppet och objektets värde föreligger kan objektet säljas till ett belopp som normalt väsentligen täcker kreditbeloppet. Det skapar trygghet för konsumenten och en god säkerhet för kreditgivarens fordran.

Avbetalningskrediter läggs ofta upp för en bestämd tid, exempelvis tre år. Amorteringen är upplagd för att minska kreditbeloppet i en takt som motsvarar den förväntade värdeminskningen. Det betyder ofta att det efter de tre åren kvarstår en skuld, en så kallad "ballong", som normalt täcks av objektets/bilens värde. Ofta sker dock en viss överamortering under de tre åren så att bilen kan fungera som ett inbyte (jfr. kravet på 20% kontant) när konsumenten vill byta bil.

Idag förekommer tyvärr mycket långa leveranstider för nya bilar vilket gör att krediten behöver förlängas i omgångar för att konsumenten ska kunna behålla bilen tills den nya bilen är levererad. Det förekommer även att avtalet förnyas ett år i taget i takt med konsumentens egen önskan att från tid till annan avgöra om bilen ska behållas ett tag till. Sammantaget kan det bli ett antal förlängningar.

Enligt den föreslagna regleringen skulle sådana helt okontroversiella förlängningar som i dag regelmässigt sker förbjudas. Finansbolagen uppfattar inte att detta kan vara avsikten med förslaget. Finansbolagen föreslår därför att ett undantag görs för avbetalningskrediter. Det motiveras av det redan goda konsumentskyddet med en betydande initial kontantinsats och av att det finns en säkerhet för krediten i form av ett objekt.

11.6.9 Begreppet högkostnadskredit tas bort

Utredningens förslag: Begreppet högkostnadskredit ska inte längre finnas kvar i konsumentkreditlagen.

Finansbolagen avstyrker förslaget att ta bort begreppet högkostnadskrediter. Finansbolagen anser att utredningen inte tillräckligt noga utrett alternativet att bibehålla den nuvarande regleringen kring högkostnadskrediter men med en justering av nivån på taket till 30 procent + referensräntan och tröskeln till 20 procent + referensräntan. En sådan lösning skulle vara mer träffsäker och proportionell utifrån de problem som finns med höga ränte- och kreditkostnader.

11.6.10 Processuella regler vid ansökan om betalningsföreläggande och handräckning

Utredningens förslag: Sökanden ska vid ansökan om betalningsföreläggande ange om fordran grundar sig på en kredit för vilken bestämmelserna om räntetak och kostnadstak är tillämpliga. Sökanden ska även ange det belopp kostnaderna högst får uppgå till enligt kostnadstaket, samt vad som återstår för svaranden att betala innan detta belopp uppnås. Vid prövningen av en ansökan om betalningsföreläggande ska ett yrkande om ränta eller kostnader alltid antas vara ogrundat eller obefogat, om yrkandet överstiger de begränsningar som gäller enligt räntetak och det absoluta kostnadstaket och om yrkandet avser en sådan fordran som omfattas av dessa tak. Bestämmelserna ska införas i lagen om betalningsföreläggande och handräckning.

Finansbolagen förstår logiken bakom förslaget men det innebär stora praktiska utmaningar att få fram de aktuella uppgifterna eftersom bland annat systemstöd saknas. Genom att behålla den befintliga regleringen kring högkostnadskrediter skulle frågan om rapporteringen bli mer hanterlig och mycket onödig hantering kunna undvikas.

Föreningen anser att det är centralt att uppgifter om att någon har "slagit i taket" ska rapporteras in till registret. Skulle föreslagna tak införas blir det väsentligt att bedöma inte bara återbetalningsförmågan utan även om konsumenten fullgör åtaganden i tid. Föreningen återkommer till frågan nedan.

12.4.1 Ett system för Skri-register ska införas

Utredningens förslag: Ett system för register över skuld- och kreditinformation (Skri-register) ska införas. Utredningens bedömningar: Skri-register ska inledningsvis endast innehålla de mest efterfrågade uppgifterna, men kan med tiden byggas ut med flera uppgifter. Vi har inte funnit några starka skäl som talar emot ett sådant system.

Finansbolagen delar bedömningen att ett register som innehåller skuld- och kreditinformation är en adekvat åtgärd och har länge varit förespråkare för ett heltäckande register som är tillgängligt för alla kreditgivare som är skyldiga att göra kreditbedömningar enligt konsumentkreditlagen. Finansbolagen återkommer till frågan nedan.

Föreningen anser dock att flera starka skäl talar för alternativet med ett register i statlig regi. Skälen mot ett statligt register är svaga och en statlig lösning avfärdas alltför lättvindigt av utredningen.

12.5.1 Krediter enligt konsumentkreditlagen

Utredningens förslag: Uppgifter om samtliga krediter som omfattas av konsumentkreditlagens krav på kreditprövning och som har lämnats av företag under Finansinspektionens eller motsvarande utländsk myndighets tillsyn ska rapporteras till ett Skri-register. De specifika uppgifter som ska rapporteras in om respektive kredit är

1. kredittagarens personnummer eller samordningsnummer,
2. kreditgivarens, borgenärens eller i förekommande fall kreditförmedlarens, organisationsnummer och namn,
3. kredit- eller lånenummer, avtals-ID eller den individuella beteckning i övrigt som kreditgivaren eller kreditförmedlaren använder i fråga om krediten,
4. typ av kredit, exempelvis lån utan säkerhet, objektlån, bostadskredit, kontokredit, kreditköp, person-till-person-lån,
5. kreditens utestående nominella belopp och förfalldatum, kreditlimitens storlek och utnyttjad kredit,
6. årlig ränta i procent vid rapporteringstillfället och i förekommande fall räntejusteringsdatum och räntebindningstid,
7. amorteringstyp: rak amortering eller annuitet, och storleken på den senaste amorteringen samt uppgift om krediten omfattas av amorteringskrav,
8. avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, och
9. uppgift om det finns medlåntagare. Är flera personer solidariskt betalningsansvariga för en kredit ska samma uppgifter rapporteras för var och en. Har krediten överlåtit ska datum för överlåtelsen, eller överlåtelserna, rapporteras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om inrapporteringen av de specifika uppgifterna.

Finansbolagen delar bedömningen att uppgifter om samtliga krediter som omfattas av konsumentkreditlagens krav på kreditprövning ska rapporteras. Om lagstiftaren menar allvar med att få fram ett mer heltäckande register än vad som redan existerar behöver även finansiella institut ingå i kretsen som rapporterar och kan ta del av registret.

När det gäller vilka konkreta uppgifter som ska rapporteras bör dessa av flera skäl (kontinuitetsskäl, säkerhetsskäl, konkurrensskäl och proportionalitetsskäl-kostnad/nytta och behovet av en rimligt snabb implementeringstid) begränsas i

huvudsak i linje med vad som rapporteras i det befintliga samarbetet inom den så kallade inre kretsen idag. Det kommer underlätta att snabbt få igång ett nytt register om uppgifterna som ska rapporteras så långt som möjligt överensstämmer med de uppgifter som redan rapporteras av de institut som ingår i den så kallade inre kretsen.

Finansbolagen anser att nedan genomstrukna uppgifter inte ska tas med i registret:

1. kredittagarens personnummer eller samordningsnummer,
2. kreditgivarens, borgenärens eller i förekommande fall kreditförmedlarens, organisationsnummer och namn,
- ~~3. kredit- eller lånenummer, avtals-ID eller den individuella beteckning i övrigt som kreditgivaren eller kreditförmedlaren använder i fråga om krediten,~~
Finansbolagens kommentar: *Beteckningarna kan variera och är ofta svåra att följa för en konsument, varför syftet att ge konsumenter överblick inte kommer att uppnås. Det centrala är dock att uppgiften inte behövs för kreditprövningsändamål och överhuvudtaget inte bör göras tillgänglig för andra kreditgivare, eftersom den anger vem som är kreditgivare och är känslig ur konkurrenssynvinkel.*
4. typ av kredit, exempelvis lån utan säkerhet, objektslån, bostadskredit, kontokredit, kreditköp, person-till-person-lån,
5. kreditens utestående nominella belopp och förfalldatum, kreditlimitens storlek och utnyttjad kredit,
6. årlig ränta i procent vid rapporteringstillfället och i förekommande fall räntejusteringsdatum och räntebindningstid,
Finansbolagens kommentar: *Uppgift om räntan på befintliga lån skulle påverka konkurrensen negativt och få en prisuppehållande effekt. Uppgiften är inte heller nödvändig för att bedöma konsumentens betalningsutrymme, vilket för övrigt inte ens gjorts gällande som skäl för att ta med uppgifterna.*
7. amorteringstyp: rak amortering eller annuitet, och storleken på den senaste amorteringen samt uppgift om krediten omfattas av amorteringskrav, (??)
- ~~8. avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, och~~
Finansbolagens kommentar: *Uppgift om amorteringsplan på befintliga lån skulle påverka konkurrensen negativt och få en prisuppehållande effekt. Uppgiften är inte heller nödvändig för att bedöma konsumentens betalningsutrymme, vilket för övrigt inte ens gjorts gällande som skäl för att ta med uppgifterna.*
9. uppgift om det finns medlåntagare. Är flera personer solidariskt betalningsansvariga för en kredit ska samma uppgifter rapporteras för var och en. ~~Har krediten överlåtit ska datum för överlåtelsen, eller överlåtelserna, rapporteras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om inrapporteringen av de specifika uppgifterna.~~
Finansbolagens kommentar: *Uppgift om datum för överlåtelse till en annan kreditgivare behövs inte för kreditprövningen. Uppgiften skulle möjligen kunna göras tillgänglig för konsumenten men ej till annan.*

12.5.2 Betalningsdröjsmål

Utredningens förslag: Uppgifter om betalningsdröjsmål med anledning av sådana krediter som finns registrerade i ett Skri-register eller till följd av övertrasserade betalkonton och som varat i minst 30 dagar från förfalldagen ska rapporteras till ett Skri-register. De specifika uppgifter som ska rapporteras in om respektive betalningsdröjsmål är

1. gäldenärens personnummer,

2. den aktuella borgenärens organisationsnummer och namn,
3. den kredit i registret som betalningsdröjsmålet i förekommande fall avser eller uppgift om att betalningsdröjsmålet avser ett övertrasserat betalkonto,
4. skuldens utestående nominella belopp, upplupen kredit- och dröjsmålsränta samt förfallodag, och
5. dröjsmålsräntan i procent vid rapporteringstillfället. Till ett Skri-register ska också rapporteras om ett kreditavtal har sagts upp och dagen för uppsägningen. Har en kredit överlåtit ska datum för överlåtelsen rapporteras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om inrapporteringen av de specifika uppgifterna.

Finansbolagen har samma invändningar som ovan under 12.5.1 gällande vilka uppgifter som ska ingå men tillstyrker förslaget i övrigt.

12.5.3 Omfrågeuppgifter

Utredningens förslag: Tidigare förfrågningar (omfrågeuppgifter) till Skri-register ska registreras.

Finansbolagen anser att det är helt centralt att tidigare förfrågningar ska framgå av registret. Finansbolagen ställer sig frågan hur rapporteringen ska fungera i praktiken med utredningens förslag. Omfrågeuppgifter skulle dock vara enklare att hantera i ett statligt register. Detta är ett av flera skäl som talar för ett statligt register.

12.6.1 Uppgifter från offentliga databaser ska inte samlas in till ett Skri-register

Utredningens bedömning: Den som har ett kreditupplysningstillstånd kan i dag, för kreditupplysningsändamål, samla in personuppgifter som finns tillgängliga i offentliga databaser och lagra uppgifterna i ett eget register. Uppgifter som samlas in rör bl.a. taxeringsinformation, beslut om skuldsanering och konkursbeslut men även utslag i mål om betalningsföreläggande och aktuellt skuldsaldo hos Kronofogdemyndigheten i såväl enskilda som allmänna mål. Vi bedömer att det är en ändamålsenlig ordning och kreditgivare och andra som är skyldiga att göra en kreditprovning kommer på samma sätt som i dag kunna ta del av sådana uppgifter. Det är därför inte nödvändigt att dessa uppgifter ingår i ett Skri-register.

Finansbolagen förordar i stället ett statligt register i Skatteverkets regi. Föreningen anser att det vore naturligt och ändamålsenligt att ett sådant statligt register ger en samlad tillgång till alla offentliga uppgifter som används vid kreditprovningar.

I andra sammanhang talas det om den registrerades rätt till sina egna uppgifter (gärna helt kostnadsfritt). Genom att samtliga relevanta offentliga uppgifter ingår i ett register kommer kostnaden för mellanhänder minska vilket vore till fördel för konsumenterna.

En annan fördel är att de relevanta uppgifterna alltid skulle kunna ingå i det "standardunderlag" kreditgivarna tar del av och som därmed normalt finns tillgängligt vid kreditprovningen. Ett sådant "standardunderlag" skulle även underlätta tillsynsmyndigheternas granskning av genomförda kreditprovningar.

Finansbolagen har länge drivit frågan att även den aktuella månadsinkomsten som arbetsgivarna månatligen rapporterar i skattedeklarationen ska tillgängliggöras och ingå i underlaget vid kreditprovningar. Föreningen bifogar tidigare hemställan om detta

vilken ännu inte fått något svar. Tillgång till uppgifter från den månatliga arbetsgivardeklarationen skulle minska risken för bedrägerier (som ofta bygger på felaktiga inkomstuppgifter) som för närvarande är ett stort problem till följd av den organiserade brottslighetens utveckling i Sverige.

Frågan om vad som ska ingå i ett statligt register behöver övervägas under den fortsatta beredningen.

12.6.2 Författningsreglerade lån ska inte ingå

Utredningens bedömning: Det saknas behov av att till Skri-register samla in uppgifter om studielån och lån som lämnats i pantbanksverksamhet.

Finansbolagen delar bedömningen när det gäller pantbanksverksamhet. När det gäller studielån åberopas vad som anförts ovan om att det vore naturligt och ändamålsenligt att ett statligt register ger en samlad tillgång till offentliga uppgifter som används vid kreditprövningar.

Frågan om vad som ska ingå i ett statligt register behöver övervägas under den fortsatta beredningen.

12.6.3 Räntefria kreditköp ska undantas

Utredningens bedömning: Uppgifter om räntefria kreditköp ska inte rapporteras till Skri-register. Om krediten omvandlas till en annan kredittyp eller av någon annan anledning inte längre är räntefri ska den rapporteras till registret.

Finansbolagen tillstyrker förslaget.

12.6.4 Uppgifter om andra ekonomiska åtaganden som inte nu ska ingå

Utredningens bedömning: Uppgifter om leasingavtal, hyresavtal och borgensåtaganden bör inte nu rapporteras till ett Skri-register

Finansbolagen delar inte helt bedömningen i denna del. Eftersom borgensåtaganden är en uppgift som enligt Finansinspektionen redan idag ska bedömas i samband med kreditbedömningar bör den uppgiften ingå i ett nytt register redan från start. Likaså skulle uppgifter om inkassoskulder för annat än krediter vara av intresse att ha med i ett register eftersom det ger en tidig och tydlig indikation på betalningssvårigheter. Finansbolagen anser till skillnad från utredningen att det finns relevant data från inkassobolag som bör ingå i registret. Det bör handla om otvistiga fordringar och frågan om de närmare avgränsningarna bör behandlas under den fortsatta beredningen.

När det gäller vilka konkreta uppgifter som ska rapporteras bör dock som anförts ovan dessa av flera skäl (kontinuitetskäl, säkerhetsskäl, konkurrensskäl och proportionalitetsskäl-kostnad/nytta och behovet av en rimligt snabb implementeringstid) begränsas i huvudsak i linje med vad som rapporteras inom befintligt samarbete inom den så kallade inre kretsen idag. Det kommer underlätta att snabbt få i gång ett nytt register om uppgifterna som ska rapporteras så långt som möjligt överensstämmer med de uppgifter som redan idag rapporteras av de institut som ingår i den så kallade inre kretsen.

Genom att ett antal stora finansbolag ställs utanför rapporteringen kommer registret precis som i dag vara mycket ofullständigt, inte minst när det gäller avbetalningsfinansiering av bilar. Sammantaget faller flera tiotals miljarder i utlåning från finansiella institut utanför registret. Privatleasing är, precis som hyra, inte en kredit.

12.6.5 Inkassoskulder som avser annat än krediter ska inte ingå

Utredningens bedömning: Inkassoskulder som inte avser krediter ska inte rapporteras till ett Skri-register.

Finansbolagen instämmer i bedömningen i denna del eftersom frågan kräver ytterligare överväganden.

12.7.1 Vilka företag ska vara skyldiga att rapportera in uppgifter om kreditåtaganden?

Utredningens förslag: Följande företag ska vara skyldiga att rapportera uppgifter om kreditåtaganden till Skri-register

- svenska kreditinstitut som har tillstånd enligt lagen (2004:297) om bank- eller finansieringsrörelse och utländska kreditinstitut som enligt samma lag driver verksamhet i Sverige genom filial,
- svenska företag som har tillstånd enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (konsumentkreditinstitut) och utländska företag som enligt samma lag driver verksamhet i Sverige genom filial,
- värdepappersbolag som har tillstånd att lämna kunder kredit enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- företag som har tillstånd att lämna bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter (bostadskreditinstitut),
- institut för elektroniska pengar och en registrerad utgivare som enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar beviljar krediter, - svenska betalningsinstitut som har tillstånd att bevilja kredit för betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster och utländska betalningsinstitut som enligt samma lag driver verksamhet i Sverige genom filial,
- motsvarande institut som ovan som driver verksamhet här utan filial. Den som förvärvat en kreditfordran från någon av de uppräknade rapporteringsskyldiga företagen övertar också skyldigheten att rapportera uppgifter om krediten till Skri-register.

Finansbolagen delar delvis bedömningen. Finansbolagen anser till skillnad från utredningen att även finansiella institut bör ingå. I praktiken handlar det särskilt om ett begränsat antal stora finansiella institut som bedriver så kallad säljstödande finansiering mot konsument i en omfattning som överstiger utlåningsvolymen från flertalet konsumentkreditinstitut. Företagen i fråga är, genom att de bedriver säljstödande finansiering, undantagna från tillståndsplikt enligt LBF och lagen om viss kreditgivning till konsument.

12.7.2 Rapporteringsskyldighet i fråga om betalningsdröjsmål m.m.

Utredningens förslag: Den kreditgivare, eller i förekommande fall kreditförmedlare, som lämnat eller förmedlat en kredit som ska rapporteras till ett Skri-register ansvarar också för att rapportera uppgift om betalningsdröjsmål med anledning av krediten. Om kreditgivaren eller kreditförmedlaren överlåtit sina rättigheter enligt ett kreditavtal till en annan näringsidkare ska denne ansvara för att rapportera in dröjsmålet till registret. Detsamma ska gälla i senare led. Uppgifter om övertrassering av ett bankkonto ska rapporteras av det kreditinstitut som beviljat kontot.

Finansbolagen har ingen erinran mot förslagen i denna del.

12.7.3 När ska uppgifter rapporteras in och hur ofta ska de uppdateras?

Utredningens förslag: Uppgifter om nya krediter ska som huvudregel rapporteras in till ett Skri-register senast dagen efter det att kreditavtalet ingicks. I vissa situationer kan inrapporteringen i stället göras dagen efter det att krediten utbetalades eller annars registrerades i kreditgivarens system. I övrigt ska uppgifter rapporteras in till registret snarast möjligt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om inrapporteringen och uppdateringen av uppgifter till Skri-register.

Finansbolagen tillstyrker förslaget i denna del men med tillägget att rapporteringen ska ske till ett statligt register i Skatteverkets regi.

12.7.4 Rapporteringsskyldigheten

Utredningens bedömning: Det kan finnas anledning att göra det möjligt att fullgöra rapporteringsskyldigheten till företag med Skri-tillstånd, även på annat sätt än genom filöverföring av personuppgifter. Något sådant förslag lämnas dock inte nu.

Finansbolagen delar bedömningen att olika lösningar kan aktualiseras.

12.7.5 En gemensam teknisk standard för inrapporteringen

Utredningens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (förslagsvis Finansinspektionen) ska få meddela föreskrifter om en gemensam teknisk standard för inrapportering av skuld och kreditinformation. Utredningens bedömningar: De kreditupplysningsföretag som får tillstånd att föra Skri-register bör gemensamt och i samråd med de inrapporterande företagen ta fram ett förslag till en gemensam teknisk standard för inrapportering av skuld- och kreditinformation.

Finansbolagen förordar i stället ett statligt register i Skatteverkets regi med en gemensam standard för alla som rapporterar.

12.7.7 Tillgång till uppgifterna i Skri-register

Utredningens förslag: Uppgifter i Skri-register ska för kreditupplysningsändamål kunna ingå i kreditupplysningar som lämnas ut (säljs) till kreditgivare och kreditförmedlare med skyldighet att rapportera uppgifter till registret. Det ska endast få

göras för kreditupplysningsändamål. Uppgifter om kreditgivarens, kreditförmedlarens och borgenärens organisationsnummer och namn ska endast kunna lämnas ut till den registrerade. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela närmare föreskrifter om innehållet i kreditupplysningarna. Utredningens bedömning: Den registrerade ska ha tillgång till uppgifterna i Skri-register som rör honom eller henne i enlighet med vad som följer av dataskyddsförordningen.

Finansbolagen delar delvis bedömningen. Finansbolagen anser till skillnad från utredningen att även finansiella institut bör ingå i kretsen som kan ta del av uppgifterna.

Enligt Finansbolagen bör tillsynskraven för finansiella institut i det nya konsumentkreditdirektivets artikel 37 anses vara tillräckliga för att finansiella institut också ska kunna ta del av och lämna upplysningar till ett nytt kreditregister.

Finansbolagen har ett antal stora medlemmar som är finansiella institut vilka bedriver så kallad säljstödande finansiering mot konsument. Flera av dessa är helt inriktade på fordonsfinansiering och när det gäller konsumenter sker det genom avbetalningskrediter och privatleasing. Företagen i fråga är undantagna från tillståndsplikt enligt LBF och lagen om viss kreditgivning till konsument.

Finansbolagen anser att detta är en av de punkter som bör samordnas med implementeringen av det nya konsumentkreditdirektivet. Detta talar för att fortsatt beredning bör ske samlat och i förlängningen att tillämpningstidpunkten också behöver vara densamma.

12.8.1 Ett kreditupplysningsföretag ska efter tillstånd från Integritetsskyddsmyndigheten få föra Skri-register

Utredningens förslag: Företag som har tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet kan efter ansökan få tillstånd av Integritetsskyddsmyndigheten att föra register över skuld- och kreditinformation (Skri-register) och i övrigt behandla sådan information.

Finansbolagen förordar i stället ett statligt register. Behovet av tillstånd för kreditupplysningsföretag behöver därför övervägas under den fortsatta beredningen. Då bör även risken för monopolisering och risken för bristande priskonkurrens behandlas.

12.8.2 Förutsättningar för tillstånd

Utredningens förslag: Tillstånd att föra ett Skri-register och i övrigt behandla skuld- och kreditinformation ska endast få ges till ett kreditupplysningsföretag som kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar. Tillståndet får endast ges om företaget bedöms ha en ändamålsenlig organisation samt den kunskap och erfarenhet i den operativa verksamheten som krävs för uppgiften. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna få meddela föreskrifter om vilka närmare krav som ska ställas på företag med Skri-tillstånd. Integritetsskyddsmyndigheten ska få besluta om de närmare villkoren för hur verksamheten ska bedrivas och om skyldigheten för företagen att anmäla ändringar av förhållandena som har betydelse för rätten att föra ett Skri-register och behandla skuld och kreditinformation.

Finansbolagen förordar i stället ett statligt register. Behovet av tillstånd för kreditupplysningsföretag behöver därför övervägas under den fortsatta beredningen.

12.8.3 Skyldighet att motta och registrera uppgifter

Utredningens förslag: Kreditupplysningsföretag med tillstånd att föra ett Skriregister ska vara skyldiga att motta och registrera uppgifter som rapporteras till företaget. Uppgifterna får endast registreras för kreditupplysningsändamål. Företag med tillstånd att föra ett Skri-register ska underlätta för de inrapporterande företagen att fullgöra sin rapporteringsskyldighet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur företag med tillstånd att föra Skri-register kan uppfylla sina skyldigheter.

Finansbolagen förordar dock ett statligt register i Skatteverket regi varför frågorna behöver övervägas under den fortsatta beredningen.

12.9 Gallring

Utredningens förslag: En uppgift om ett betalningsdröjsmål ska gallras så snart dröjsmålet inte längre föreligger. Övriga uppgifter i Skri-register ska gallras enligt gällande bestämmelser i kreditupplysningslagen och EU:s dataskyddsförordning.

Finansbolagen ser betänkligheter med en allt för snabb gallring då uppgift om betalningsdröjsmål kan vara en indikation på betalningssvårigheter/bristande kreditvärdighet. Uppgiftens betydelse för att kunna förutse problem måste beaktas när tidpunkten för gallring bestäms.

12.10.1 Tillsyn över och ingripanden mot företag med tillstånd att föra ett Skri-register

Utredningens förslag: Integritetsskyddsmyndigheten ska utöva tillsyn över att företag med tillstånd att föra ett Skri-register och i övrigt behandla skuld- och kreditinformation bedriver verksamheten i enlighet med kreditupplysningslagen och utifrån de villkor som meddelats. Integritetsskyddsmyndigheten ska ha rätt att vidta samma åtgärder mot företag med tillstånd att föra ett Skri-register som myndigheten har i förhållande till kreditupplysningsföretag enligt 15–17 och 22 §§ kreditupplysningslagen och enligt EU:s dataskyddsförordning.

Finansbolagen anser att tillsynen är en viktig fråga som kräver en genomtänkt reglering. Finansbolagen förordar dock ett statligt register varför frågorna behöver övervägas under den fortsatta beredningen.

12.10.2 Tillsyn över och ingripanden mot de inrapporterande företagen

Utredningens förslag: Finansinspektionen ska utöva tillsyn över att rapporteringsskyldigheten till Skri-register fullgörs. I förhållande till den som har tillstånd att bedriva inkassoverksamhet enligt inkassolagen ska sådan tillsyn i stället utövas av Integritetsskyddsmyndigheten. Finansinspektionen ska ingripa mot kreditgivare som inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet enligt de befogenheter myndigheten har

enligt nuvarande lagstiftning. Finansinspektionen ska även kunna rikta ett vitesföreläggande mot den som förvärvar en kreditfordran och som inte står under Finansinspektionens eller motsvarande utländsk myndighets tillsyn. Integritetsskyddsmyndigheten ska ha motsvarande möjlighet i förhållande till företag med tillstånd att bedriva inkassoverksamhet.

Finansbolagen anser att tillsynen är en viktig fråga som kräver en genomtänkt reglering. Finansbolagen förordar dock ett statligt register varför frågorna behöver övervägas under den fortsatta beredningen.

12.11 Straff och förverkande

Utredningens förslag: Det straffbara området enligt kreditupplysningslagen ska utvidgas till att omfatta också den som utan tillstånd behandlar skuld- och kreditinformation eller för register över sådan information. Det ska även vara straffbart att bryta mot ett villkor som har meddelats av Integritetsskyddsmyndigheten. Ett Skri-register som används i verksamhet utan tillstånd ska förverkas om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma ska gälla om ett Skri-register överlåtits eller upplåtits i strid med lagen eller hanterats i strid med villkor som meddelats av Integritetsskyddsmyndigheten. Utredningens bedömning: Våra förslag ger inte anledning till några ändringar i straffbestämmelsen i övrigt.

Finansbolagen har i och för sig inget att erinra mot förslaget. Finansbolagen förordar dock ett statligt register varför frågorna behöver övervägas under den fortsatta beredningen.

12.12.1 Flera bestämmelser i kreditupplysningslagen är tillämpliga på förslagen om behandlingen av skuld- och kreditinformation

Utredningens bedömning: De befintliga bestämmelserna i kreditupplysningslagen om kreditupplysningskopia, rättelse, komplettering och radering, överlåtelse och upplåtelse av register, tystnadsplikt, skadestånd, och överklagande ska tillämpas även på behandling av skuld och kreditinformation.

Finansbolagen har inget att erinra mot förslaget.

12.12.2 Möjligheten att på frivillig väg utväxla information tas bort samt några följdändringar

Utredningens förslag: Den möjlighet som ges i 5 a § kreditupplysningslagen att inom en krets av företag för kreditupplysningsändamål utväxla uppgifter om lämnade krediter, betalningsförsummelser och kreditmissbruk ska tas bort ur lagen. Bestämmelser om tystnadsplikt i rörelselagstiftningar ska ändras.

Finansbolagen anser att frågan behöver övervägas ytterligare med hänsyn till att bland annat en ordnad övergång (kontinuitet) från nuvarande system ska kunna säkerställas.

12.12.3 Begreppet kreditmissbruk tas bort ur kreditupplysningslagen och en följdändring på grund av det

Utredningens förslag: Begreppet "kreditmissbruk" ska tas bort ur kreditupplysningslagen och 6 § ska ändras till följd av det. Även 7 § ska ändras.

Finansbolagen anser att uppgift om kreditmissbruk är en viktig uppgift för att bedöma kreditvärdigheten. Uppgiften bör därför finnas även i ett nytt register. Det är även viktigt att säkerställa en ordnad övergång för att inte några informationsgap eller förluster ska uppstå.

12.13.2 Utredningens förslag innebär ett godtagbart intrång i den personliga integriteten

Utredningens bedömning: Utredningens förslag om en rapporterings- respektive registreringsplikt av skuld- och kreditinformation innebär ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen. Intrånget är dock proportionerligt och godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Utredningens förslagen är också förenliga med reglerna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna respektive Europakonventionen.

Finansbolagen instämmer i och för sig i bedömningen att ett register innebär ett godtagbart intrång i den personliga integriteten. Ett statligt register skulle kunna innebära ett starkare skydd för den personliga integriteten genom att risken för otillbörlig spridning av uppgifter skulle minska med ett statligt register jämfört med ett flertal privata aktörers dito.

13.5.2 En ny huvudregel om avräkning vid utmätning ska införas

Utredningens förslag: En ny huvudregel om avräkning vid utmätning ska införas. Enligt den ska medel som tillkommer en borgenär genom utmätning i första hand avräknas på fordrans kapitalbelopp och därefter på ränta och annan biförpliktelse. Borgenären ska dock alltid ha rätt att begära en annan ordning, antingen före fördelningen eller, om fördelning inte äger rum, före utbetalningen till borgenären.

Finansbolagen avstyrker förslaget då konsekvenserna inte är tillräckligt väl utredda. Förhållandet att ränta betalas först ger mycket starka ekonomiska incitament till den enskilde att fullgöra kreditavtalet och betala i tid, vilket skapar en effektiv marknad med lägre kreditrisker och lägre kostnader generellt än vad som skulle vara fallet på en mindre effektiv marknad. En effektiv marknad som den svenska är också till fördel för konsumentkollektivet.

Även om förslaget handlar om en dispositiv regel måste konsekvenserna av regeln bedömas utifrån att den faktiskt skulle följas fullt av flertalet kreditgivare. Viktiga frågor som kräver en djupare och mer evidensbaserad belysning är bland annat påverkan på kreditgivningen och upprätthållandet av en effektiv marknad där betalningar fullgörs i tid.

Finansbolagen saknar också en analys av hur förslaget förhåller sig till ett absolut kostnadstak. Det spelar kanske i praktiken inte så stor roll i vilken ordning kapitalskuld och ränta betalas när taket slår till i vilket fall. Möjligen skulle därför den föreslagna

dispositiva regeln om en omvänd betalningsordning vara mer relevant som ett mer proportionellt alternativ till ett absolut kostnadstak utanför området för högkostnadskrediter (som enligt Finansbolagen bör behållas men med en justering från dagens nivåer. Frågan kräver dock ytterligare analys.

13.5.3 Bör den skuldsatte konsumenten ges bättre möjligheter att få tillstånd en avbetalningsplan?

Utredningens bedömning: Det bör införas bättre möjligheter för en konsument att få tillstånd en avbetalningsplan. Det förslag om en ny bestämmelse i konsumentkreditlagen som ska reglera rutiner och riktlinjer för betalningsanstånd och andra åtgärder vid betalningsförsummelse – som presenterats i SOU 2023:3 – kommer sannolikt att innebära en förbättrad möjlighet för en konsument att få tillstånd en avbetalningsplan vid försenade betalningar. Utredningens förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet. Vi lämnar därför inte något ytterligare förslag i denna del.

Finansbolagen delar bedömningen att beredningen av tidigare förslag bör inväntas.

13.5.4 En budget- och skuldrådgivning med hög kvalitet och tillgänglighet i hela landet

Utredningens förslag: I syfte att skapa förutsättningar för en mer likvärdig budget- och skuldrådgivning – med hög kvalitet som möter behovet av rådgivning i varje kommun – ska regeringen ge Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget och skuldrådgivningen. Utredningens bedömning: Uppdraget bör vara brett och i varje fall omfatta följande delar.

- En analys av vilka skillnader som finns i den kommunala budget- och skuldrådgivning vad gäller tillgänglighet, innehåll och kvalitet, samt hur verksamheten kan bli mer likvärdig i landet.
- Utvärdera om Konsumentverkets rekommendationer för den kommunala budget- och skuldrådgivningen är tillräckliga för kommunerna i arbetet med verksamheten, eller om det krävs andra styrdokument.
- Utvärdera den tillsyn som Inspektionen för vård och omsorg ska bedriva över den kommunala budget- och skuldrådgivningen och vid behov föreslå nödvändiga ändringar.
- Analysera om och i så fall hur en nationell vägledningstjänst kan öka konsumenternas efterfrågan på och tillgängligheten till den kommunala budget- och skuldrådgivningen. En sådan analys bör också innehålla en beskrivning av vilka konsekvenser införandet av en sådan tjänst kan få för kommunernas verksamhet.
- Analysera vilket behov som finns av samverkan mellan myndigheter, organisationer och kommuner för att göra budget och skuldrådgivningen mer synlig och känd.

Finansbolagen tillstyrker förslagen.

15.1 Ikraftträdande

Utredningens förslag: De föreslagna författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025. Vissa författningsförslag ska dock träda i kraft vid ett senare tillfälle, nämligen

- den 1 april 2025 när det gäller förslaget om ett utvidgat förbud mot spel på kredit,

- den dag som regeringen bestämmer när det gäller förslagen om att ta bort möjligheten för kreditgivare och kreditupplysningsföretag att på frivillig väg utväxla information om krediter och kreditmissbruk och att ersätta den med en inrapporteringskyldighet till företag med Skri-tillstånd.

Finansbolagen har på en rad punkter konstaterat att förslagen behöver beredas tillsammans med implementeringen av det nya konsumentkreditdirektivet. Det finns annars en betydande risk för att regler som träder i kraft behöver ändras redan efter kort tid, vilket varken är bra eller rimligt. Tidplanen när det gäller ett nytt register framstår som orealistiskt kort oavsett om det blir en privat eller statlig lösning. Enligt föreningen bör därför den fortsatta beredningen samordnas inför ett gemensamt datum för ikraftträdande.

Kapitel 15.2 Övergångsbestämmelser

Utredningens förslag till övergångsbestämmelser: Övergångsbestämmelser ska enligt utredningen införas för att bland annat de nya bestämmelserna i 19 b och 36 a §§ konsumentkreditlagen inte ska gälla för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Finansbolagen utgår dock från att motsvarande övergångsbestämmelse även ska införas för den nya bestämmelsen 19 a §§ konsumentkreditlagen. Detta eftersom utredningen i kapitel 11.6.2 anger att det nya räntetaket inte ska gälla retroaktivt. Övergångsbestämmelsen bör därför lyda "2. För kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller 19 a 19 b och 36 a §§ i den äldre lydelsen."

FINANSBOLAGENS FÖRENING

Lars Zacharoff

Per Holmgren